

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA DENHAAG

Onderwerp: regionale reactie SvGND 2026

Geachte minister Heerma,

Op 22 juni 2026 bespreken wij de Staat van Groningen en Noord-Drenthe 2026 (hierna: SvGND). Hierbij treft u onze regionale reactie – mede namens de colleges van de gemeenten in Groningen, Tynaarlo, Noordenveld en Aa en Hunze en de dagelijks besturen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest - aan met de punten die wij in het overleg met u willen bespreken. We verzoeken u onze regionale reactie met uw reactie mee te sturen naar de Tweede Kamer en in te gaan op onze punten.

We willen beginnen met onze waardering uit te spreken voor de SvGND zelf. Het is – na de eerste 'light'-versie van vorig jaar – een goede basis om op voort te borduren. De SvGND heeft het karakter van een nulmeting en is een bruikbare start om de komende jaren te meten hoe het in Groningen en Noord-Drenthe gaat. We waarderen het ook dat de SvGND vooruitlopend op de wettelijke verplichting daartoe, uitkomt.

In de SvGND zijn de positieve ervaringen in de samenwerking kort benoemd. Wij willen die positieve ervaringen hier bevestigen. De samenwerking voor de Economische en Sociale Agenda met alle betrokken partijen, ook met het Rijk, wordt als zeer positief ervaren. Voor de Sociale Agenda wordt het motto 'Soamen moakt', dat leidend was bij de totstandkoming van de Sociale Agenda, ook echt zo ervaren. De samenwerking komt de Agenda, zowel op inhoud als in verbindingen met partners, ten goede. De samenwerking binnen de regio tussen overheden en met triple helix partners (onderwijs, overheid, ondernemers) loopt goed. De regio krijgt met de uitvoeringsstructuur een belangrijke rol in de besluitvorming en uitvoering van de Agenda.

Algemene punten

1. Verbetering van de SvGND is nodig

In de aanbesteding voor de SvGND zit ook een ontwikkelopdracht en het belang daarvan blijkt uit de SvGND 2026. We zien dat er belangrijke gegevens ontbreken, zaken niet zijn geduid of dat er verschillende interpretaties mogelijk zijn van de gepresenteerde gegevens. Deze zaken stellen wij aan de orde in het ambtelijk opdrachtgevers- en opdrachtnemersoverleg.

Specifieke aandacht vragen we wel voor een duidelijker aansluiting van de indicatoren die de doelen van de Agenda's meten op de indicatoren die de het hoofddoel, de brede welvaart, meten. Omdat dit een nulmeting is, is dat nog niet problematisch. Maar om te meten of de bedoelde effecten ontstaan op het gebied van brede welvaart moet een duidelijker aansluiting gemaakt worden op de doelen en indicatoren van de Agenda's. Anders geven de resultaten een verkeerd beeld.

De onderzoekers van de SvGND stellen dat er een sterker verklarend conceptueel model nodig is om te kunnen begrijpen hoe indicatoren samenhangen en om aan te kunnen geven welke ingrepen voor welke doelgroep zouden helpen. Zo'n model levert mogelijk ook informatie op over wat beter of anders kan in de aanpak van de problemen die zijn ontstaan in de gezondheid van inwoners als gevolg van de aardbevingen.

We stellen voor om het verklarend conceptueel model te realiseren.

2. Samenwerking op alle onderdelen

Zoals we hiervoor aangeven, zijn we zeer positief over de samenwerking voor de Economische en Sociale Agenda. Ook voor de uitvoering van de Isolatie-aanpak is er sprake van een intensieve gezamenlijke aanpak.

Dit positieve beeld is er echter niet als het gaat om schadeherstel en versterking. We zien hier dat we elkaar als overheden beter weten te vinden, de lijnen om af te stemmen zijn korter. In die zin zien we een verbetering in de samenwerking. Dit heeft echter nog niet voldoende geleid tot oplossingen voor inwoners: daar waar de samenwerking ervaren moet worden. Samenwerking betekent voor schadeherstel en versterking nog te veel dat we slechts geïnformeerd worden. Er is geen sprake van gezamenlijk doen wat nodig is voor inwoners en daarom in een vroeg stadium samenwerken aan beleid(swijzigingen) en regelingen. Dit punt maken wij al langer en hebben wij ook vorig jaar gemaakt naar aanleiding van de SvGND 2025.

In de brief van 8 december 2025 waarin uw voorganger reageert op onze punten over de SvGND 2025, is aangegeven dat de minister zich volop inzet om de regio te betrekken bij zijn aanpak. Wij zien echter onvoldoende verbetering, ondanks het feit dat we in de Agenda voor Herstel hebben afgesproken om beter samen te werken en waar mogelijk de schadeafhandeling, versterking en verduurzaming integraal aan te pakken. We willen op deze manier tot een merkbare verbetering komen voor de inwoners. Dit is een noodzaak, anders zal in het kerngebied steeds blijken dat dit gebied slechter (blijft) scoren op de indicatoren voor brede welvaart en vertrouwen in de overheid. De recente rapportage van het Adviescollege Veiligheid Groningen (ACVG) maakt deze urgentie alleen nog maar groter.

Het gebeurt nog steeds dat er weliswaar een gesprek mogelijk is over zaken, maar dan wel in de context dat de inhoud al vaststaat. Samenwerking heeft hier dan meer de betekenis van "vertellen hoe het volgende week gaat gebeuren". Dit is niet wat wij verstaan onder samenwerking en elkaar betrekken bij de aanpak.

De afstemming op het gebied van erfgoed verloopt met name met de NCG en het IMG, ondanks herhaalde inspanningen om dit te verbeteren, in de praktijk ook moeizaam.

Het is voor ons niet te begrijpen waarom een effectieve samenwerking wel kan bij de Agenda's – namelijk rijk, regio en triple helix partners die samen keuzes maken op inhoud en proces – maar dat nog steeds niet blijkt te lukken voor de kardinale opgaven schadeherstel en versterking en de samenhang tussen die twee opgaven.

Schadeafhandeling en versterking

3. De zwaarst gedupeerden in het kerngebied moeten oplossingen krijgen, dit vraagt onder meer het niet toepassen van voorwaardelijke finaliteit in dit gebied, een betere (uitvoering van de) regeling voor duurzaam herstel en een betere samenwerking met ons

Op alle schaderegelingen voor de afhandeling van de fysieke schade scoort de 'rand' beter dan de 'kern'. De vaste vergoedingen (vaste vergoeding, aanvullende vaste vergoeding en de vaste herhaalvergoeding) dragen voor een belangrijk deel bij aan een milder, menselijker en makkelijkere schadeafhandeling. Dit komt vooral ten goede aan de inwoners in de rand. Inwoners in de kern scoren lager op de doorlooptijden, waardering en het vertrouwen in het IMG. Dit terwijl zich juist in het kerngebied de grootste problemen voordoen en opstapelen. Ook uit de informatie over de Commissie Bijzondere Situaties (CBS) in deze SvGND blijkt dat schrijnende situaties vooral ontstaan bij inwoners (volwassenen en kinderen) bij wie de schadeafhandeling en versterking samenkomen – in de kern – en bij wie ook andere (persoonlijke) problematiek speelt.

De SvGND geeft aan dat er met de invoering van de vaste vergoedingen meer capaciteit bij het IMG is vrijgekomen om te focussen op de kern. Als regio zien we dit nog niet terug. Sterker nog: door de invoering van de regeling daadwerkelijk herstel in combinatie met voorwaardelijke finaliteit worden inwoners in de kern benadeeld. Daarnaast is onlangs (Q2 2026) door de IMG de vaste herhaalvergoeding ingevoerd. Dit heeft als doel om inwoners in de kern ook de mogelijkheid te geven om hun schade sneller en eenvoudiger afgehandeld te krijgen. Echter is deze vaste herhaalvergoeding van € 5.000,- (en € 2.500 voor kleine gebouwen en objecten) is vaak te laag voor de schade van gebouwen in de kern. Het is daarmee geen oplossing voor het probleem van de zwaarst gedupeerden. Wat is de toegevoegde waarde van deze regeling voor inwoners in de kern? Bovendien vragen we ons af wat de navolgbaarheid en uitlegbaarheid is van de vaste vergoedingen, en maken we ons zorgen over de uitstraling ervan op de mensen in de kern.

We vinden nu dat bijsturing nodig is en daadwerkelijke samenwerking nodig is wat betreft:

a) Voorwaardelijke finaliteit

¹ Zie onder meer onze reactie op het wetsvoorstel Groningenwet.

We vinden dat voorwaardelijke finaliteit niet mag gelden in de kern van het gebied waar de zwaarst getroffen gedupeerden wonen.¹ We hebben van uw ministerie en het IMG begrepen dat de voorwaardelijke finaliteitsbepaling – die al van toepassing is op de vaste vergoedingen (vaste vergoeding, aanvullende vaste vergoeding en vaste herhaalvergoeding) en daadwerkelijk herstel – ook gaat gelden voor de zogenaamde maatwerkregeling.²

Tegelijkertijd staat in de SvGND *“Het feit dat er in 2025 nog steeds veel nieuwe aanvragen zijn binnengekomen, bevestigt dat de gevolgen van de gaswinning nog altijd tot nieuwe of verergerde schade leiden. Zolang er nog aardbevingen plaatsvinden, blijft schadeafhandeling en -herstel nodig.”*³ Deze conclusie sterkt ons in ons argument dat er geen finaliteit mag komen voor de gedupeerden in het kerngebied, aangezien daar de komende decennia aardbevingen – of beter: bodembeweging – zal blijven voorkomen.

We denken niet dat dit juridisch kan, maar belangrijker nog: we vinden het onverantwoord en onuitlegbaar dat zelfs in de kern van het gaswinningsgebied inwoners het risico lopen om met onverhaalbare schade te blijven zitten. Als inwoners met het gevoel van onverhaalbare schade en herstel blijven zitten, zullen de resultaten op brede welvaart achterblijven en met name op het andere impactdoel van Nij Begun: vertrouwen in de overheid.

We hebben nog geen uitleg gekregen voor deze grens (de trillingssnelheid van 5 mm/sec) om de finaliteit te doorbreken en vinden de grens discutabel.

b) Duurzaam herstel

De regeling Duurzaam herstel is bedoeld om herhaalschade te voorkomen. Inwoners ervaren echter onduidelijkheden over de nieuwe beleidsregel en over de samenloop met de versterking. Er zijn lange doorlooptijden, onduidelijkheden, gebrekkige en/of tegenstrijdige communicatie en we zien inwoners die ‘klassiek vastlopen’.

We zijn met het IMG en de NCG in gesprek om tot verbetering te komen van deze regeling. Voor het bestuurlijk gesprek op 22 juni vinden we het echter ook van belang om mee te geven dat bijsturing op duurzaam herstel nodig is, met name waar samenloop plaatsvindt tussen duurzaam herstel, versterken, en andere omstandigheden waardoor een situatie complex wordt (o.a. bij agro, mkb en erfgoed). Er is behoefte aan eenvoud, duidelijkheid, snelheid en oplossingen op maat.

4. Integraliteit en deskundigheid is nodig voor de uitvoering van het versterkingsprogramma

In deze fase van het versterkingsprogramma zien we meer samenloop van schadeherstel, versterking, erfgoed en ondernemersvraagstukken. Hierin moeten we integraal en samen optrekken.

² Dit is in feite geen maatwerkregeling, maar een regeling waarin ‘vol’ getoetst wordt aan het aansprakelijkheidsrecht.

³ Pagina 69.

De SvGND laat ook zien dat inwoners geen vertrouwen hebben in de deskundigheid van het NCG binnen het beoordelingsproces. In onze regionale reactie van 2025 op de SvGND hebben we al opgemerkt dat inwoners erop moeten kunnen vertrouwen dat een versterkingsadvies of op-norm-verklaring juist is en op juiste wijze tot stand gekomen is. Er is geen ruimte voor twijfel. En ook dat u hierin een eigen verantwoordelijkheid heeft "Want u moet zich er als bevoegd bestuursorgaan van vergewissen dat een advies juist (tot stand gekomen) is. Alleen dan mag u uw besluit baseren op het advies."⁴

5. Knelpunten moeten daadwerkelijk een eenvoudig worden opgelost

De SvGND laat zien dat er nog veel complexe situaties zijn en dat er een oorzakelijk verband is tussen complexiteit en vertrouwen in de overheid, brede welvaart, sociaal en emotioneel welbevinden. Het is dus van groot belang dat knelpunten worden opgelost. In theorie is dit geregeld: het IMG moet knelpunten op grond van de Tijdelijke wet Groningen oplossen en mag daarbij buiten het wettelijk kader gaan.

We zien een grote hoeveelheid vangnetloketten voor complexe situaties, een wettelijke taak van het IMG knelpunten om te lossen en dat de versterking nu in de fase komt van de complexere situaties.

We dringen opnieuw bij u aan op knelpunten daadwerkelijk op te lossen en hierin eenvoud, snelheid en duidelijkheid aan te brengen.

6. De data moet op orde zijn

De SvGND benadrukt het belang van betrouwbare data als basis voor realistische oordeelsvorming. Voor erfgoed ontbreekt dit fundament deels nog. Dat belemmert niet alleen integrale uitvoering, maar ook de monitoring waarvan de SvGND afhankelijk is. Voor het erfgoed betreft dit met name de data van het IMG. Dit aandachtspunt is ook vorig jaar door de regio genoemd in de reactie op de SvGND 2025. Door het ontbreken van een eenduidige manier van registreren en daardoor van de juiste data hebben wij onvoldoende inzicht in de integrale opgave voor erfgoed. Erfgoed is maatwerk en vraagt een integrale benadering. Inzicht in de opgave is dus essentieel. Uw toezegging op de SvGND 2025 dat een apart data-overleg is ingesteld waarin IMG, NCG en de onderzoekers van de SvGND overleggen over databeschikbaarheid, kwaliteit en definities is niet voldoende gebleken.

Voortzetten speciale programma's en aanvullende middelen isolatie-aanpak

7. De speciale programma's moeten worden voortgezet in samenhang met versterking en schadeafhandeling

De programma's zijn het gevolg van het (nalaten te) handelen rond schadeafhandeling en versterking. Het werk van de programma's is gevolgschade en valt wat ons betreft onder koste-wat-kost en zolang-als-het-duurt. Zolang de versterking en de schadeafhandeling nog niet afgerond zijn, moeten de speciale programma's gecontinueerd worden.

⁴ Artikel 3:9 Algemene wet bestuursrecht.

Als de ondersteuningsinstrumenten van de programma's, zoals de subsidieregelingen niet worden gecontinueerd, heeft dat grote gevolgen. Bijvoorbeeld voor de instandhouding van de gebiedsidentiteit, een leefbaar Groningen en de tevredenheid, trots en het vertrouwen van erfgoedeigenaren en investeringen door ondernemers en agrariërs. In het geval er geen aanvullende middelen komen voor de continuering van deze instrumenten zal dit eveneens bijdragen aan grotere verschillen tussen eigenaren die wel schadeherstel en versterking in combinatie met restauratie en onderhoud hebben kunnen uitvoeren of als ondernemer of agrariër investeringen konden doen de afgelopen jaren en eigenaren die dat de komende jaren niet meer kunnen.

Om de sociaal emotionele problemen bij inwoners op te kunnen lossen, geldt dat deze niet meteen na het voltooiën van de versterkingsaanpak opgelost zijn maar dat deze een na-ijleffect zullen hebben. De aardbevingen zullen immers niet gaan stoppen, maar op zijn best afnemen in magnitude. Verschillende onderzoeken wijzen al uit dat herhaalde aardbevingen van invloed zijn op angst en depressieklachten. Om de versterkingsgemeenten in staat te stellen hun programmering en personele inzet hierop in de komende jaren te kunnen continueren doen wij een oproep op u om sociaal emotionele ondersteuning tot het eind van de versterkingsopgave te verlengen en daarna afbouwend tot in ieder geval 2037. Dit stelt gemeenten in staat om personeel in dienst te kunnen houden voor de projecten die opgestart zijn om inwoners met hun sociaal welbevinden en gezondheid te kunnen helpen.

Over de middelen die hiervoor nodig zijn, willen wij nader met u gesprek.

8. Voor de isolatie-aanpak zijn aanvullende middelen nodig

De volgende ontwikkelingen hebben mogelijk consequenties voor de toereikendheid van de middelen en het behalen van de doelstellingen.

1) Veel ingrijpende en dure maatregelen in de terugwerkende-kracht-periode: van alle kosten van uitgevoerde maatregelen is ruim 65% terug te voeren tot nieuwe kozijnen met HR++ of triple glas, daken en vloeren. Deze maatregelen vallen niet binnen de reguliere aanpak. Ze maatregelen zijn later toegevoegd en hiermee is geen rekening gehouden in de berekening van het budget.

Er moet berekend worden wat de berekende en werkelijke kosten zijn voor terugwerkende kracht en het verschil moet aan de middelen worden toegevoegd.

2) Indexeren van middelen is niet hetzelfde als meelopen met prijsstijgingen: één van de uitgangspunten is dat de budgetten jaarlijks geïndexeerd worden tegen de van toepassing zijnde prijsindexen. Dit heeft alles te maken met de onderliggende berekeningen, de verwachte kosten en het beschikbare budget. Het indexatiepercentage dat wordt gehanteerd komt echter niet overeen met de stijging van prijzen in de markt.

De middelen moeten worden aangevuld overeenkomstig de stijging van de prijzen in de markt.

3) Grote ondersteuningsvraag door inwoners: de uitvoeringskosten zijn begroot op € 150 miljoen. Het is de vraag of dit voldoende is gezien de grote ondersteuningsvraag van inwoners (40-45%).

Er is een herijking nodig van de kosten per woning om te beoordelen of de uitgangspunten nog gerealiseerd worden.

U moet bij de Tweede Kamer aangegeven of de SvGND aanleiding is om zaken bij te sturen. Samengevat vinden we dat op bovenstaande punten bijsturing nodig is.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Groningen